

Noordlaren ligt op een van de hoogste plekken van de Hondsrug. Aan de rand van het dorp staat de rustiek gelegen dertiende-eeuwse kerk van Noordlaren. De directe opvolger van een twaalfde-eeuwse houten kerk. Patroonheilige van de kerk was de heilige Bartholomeus

Bouwgeschiedenis

De kerk is geheel in baksteen opgetrokken. Dat is best opmerkelijk omdat voor de meeste Groninger kerken in deze periode tufsteen werd gebruikt. Het koor werd als eerst deel in steen opgebouwd, in 1200 de toren, en in de dertiende eeuw volgde het stenen schip. Het schip werd bijna een keer zo breed als het koor. De aanwezigheid van afgehakte muraalbogen en gewelfaanzetten doen vermoeden dat men de intentie heeft gehad om het schip te overwelfen maar dat, om wat voor reden dan ook, het niet tot uitvoering is gekomen. In het tweede kwart van de 13e eeuw werden schip en toren verhoogd. De vier maal versneden steunberen, drie stuks aan zowel de noord- als de zuidzijde, dateren ook uit die periode.

Ook daarna werd de kerk nog meerdere keren aangepast. De belangrijkste wijziging waren de verhoging van de toren en van het koor in de 15e eeuw. Het koor kreeg toen spitsboogvensters en een kruisribgewelf, dat mogelijk in de plaats kwam van een ouder meloengewelf.

In de noordmuur van het koor bevindt zich een hagnioscoop, die waarschijnlijk van buitenaf zicht bood op de hostie of een reliek. In de zuidoosthoek van het koor is waarschijnlijk een piscina, waardoor het overgebleven wijwater afgevoerd kon worden naar buiten. In de noord- en zuidmuur zaten, geheel gebruikelijk bij middeleeuwse kerken, ingangen. Deze zijn later dichtgemetseld en nog goed herkenbaar.

Interieur

Het witgeschilderde interieur is stemmig en wordt geaccentueerd door de blauw geschilderde houten balkenzoldering, de zandstenen tegels in verschillende tinten grijsrood en het warme bruin van banken en kansel. Tussen het schip en het koor is als afscheiding een spitse triomfboog en een strook baksteen tussen de tegels van schip en koor. Van de drie romaanse vensters in het koor is alleen het venster aan de noordkant intact gebleven en eind 20e eeuw voorzien van gebrandschilderd glas, de schutpatroon Bartholomeus voorstellend. Tijdens de restauratie in de jaren '70 van de vorige eeuw werden resten van een schildering boven de triomfboog ontdekt, vermoedelijk Christus en de twaalf apostelen voorstellende. Het gaat om een schildering dat zich over de hele muurbreedte uitstreckte. Ongeveer een vijfde van de schildering is gereconstrueerd en aangevuld: slechts een klein deel is origineel.

De kansel is typisch 17e-eeuws met de getordeerde zuilen op de zes hoeken van de kuip. De vlakke panelen daartussen zijn onversierd.

In 1876 verving De firma Van Oeckelen het oude Lohmanorgel uit 1820 door een orgel op een balustrade over de gehele breedte van de kerk, rustend op enkele gemarmerde Ionische zuilen. De orgelkast heeft fraai gesneden vleugelstukken en wordt bekroond door engelen met bazuinen en siervazen.

Toren

Het onderste deel van de toren dateert uit 1200, het bovenste deel is jonger. Als fundering zijn zwerfkeien gebruikt. De toren heeft onderin aan drie zijden laatromaanse spaarvelden. Bovenop het zadeldak zit een fraaie smeedijzeren standaard met een paard in galop als windvaan. De klok uit 1721 is gegoten door Titie Goossens.